

Akademie výtvarných umění v Praze

Studijní program Výtvarná umění

Ateliér INTM3 / škola Tomáše Vaňka

Akademický rok 2019/2020

OPONENTSKÝ POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Pražské mystérium č. 2

Prague Mystery No. 2

Vypracovala: Mgr. Helena Jiráková

Vedoucí diplomové práce: doc. MgA. Tomáš Vaněk

Oponent: prof. akad. soch. Tomáš Ruller

S prací Heleny Jirákové, alias Helush Yiraq, jsem měl možnost se blíže seznámit v letech 2016 – 18 když hostovala v mém ateliéru performance na FaVU. K žádosti předložila vynikající performativní videa, jedno natočené kamerou poslanou potrubní poštou Z DOSPĚLÉHO NA DĚTSKÉ, druhé podobně v poštovním balíku Z JABLUNKOVA DO AŠE. Na podobném konceptuálním základě stojí i její SOS, vyslané v lahvi po Labi, nebo PRŮZKUM POŠTOVNÍCH SCHRÁNEK. Pozorováním REÁLNÝCH ABSTRAKČÍ a TVORBY LEDU, přes VYPADLÝ SUK a ŠPEHÝRKOU si vypracovala osobitý styl záznamů procesů, který rozvinula v sérii videí BEZ NÁZVU - na molu, v lunaparku, na stavbě. Video CESTOU Z NÁDRAŽÍ JSEM SI KOUPILA ZELENINOVOU ŠTÁVU patří k jejím nejlepším participativním záznamům společných ateliérových performancí. Do otevřené situace POST FaVU se zapojila i jako performerka. V té době už měla za sebou aranžované kolektivní gesto ČEKÁNÍ NA JEZERO a sociální sondu PYTHAGOREJSKÝ TEORÉM. Navázala politickými komentary KOUŘÍCÍMI TRUBKAMI, VŘÍDLEM a SPOTTERY, pokračovala aktivistickou intervencí SAMETOVÉ POSVÍCENÍ a sérii zakončila SOCHOU PRO KRUHOVÝ OBJEZD trpaslíkem se svatozáří v Nepomuku. Už v situační interakci ALEXANDER PLATZ reagovala na mizející paprsek slunečního světla, s precizním záznamem z nadhledu. Jeho trasování rozpracovala už v projektu OPTICKÉHO DIVADLA a SLUNEČNÍCH HODIN. Fenomén uplývajícího času zobrazuje i RYCHLOST ŽIVOTA, zatímco BOŽÍ MLÝNY, VZDUŠNÝ VÍR a GRAVITACE-LEVITACE zachycují efemérní jevy. Signifikantní pro její pochopení je i jedna z jejích nejstarších prací NEVÍM CO NEVÍM, kde quasi vědeckým způsobem zkoumá a zaznamenává různé způsoby pozorování, podobně jako v poslední práci, v astronomickém středu Evropy VÍTÁNÍ NOVÉHO ROKU V PRAVÝ ČAS NA PRAVÉM MÍSTĚ.

Předložený magisterský projekt PRAŽSKÉ MYSTÉRIUM je tak logickým vyústěním předchozích děl a završením získaných zkušeností. Obsahuje všechny zmíněné aspekty, staví především na konceptuálních východiscích, s citlivostí pro specifčnost místa a jeho skryté hodnoty, pro efemérní proměny atmosféry v čase, až po rozehrání akčního sociálního potenciálu ve veřejném provozu, současně s profesionálním záznamem procesu i jeho postprodukcí a managementem. Tematika je aktuální, týká se nejen estetiky, ale především životního stylu.

Rolí oponenta je upozornit i na slabá místa a klast otázky. Je třeba říci, že přes evidentně poctivé úsilí a nadstandardní výkon, projekt stále zůstává ve fázi rozpracovanosti. Přitom jistě nelze vyčítat byrokratické průtahy v projednávání možné realizace. Nejsilnějším prvkem projektu se jeví strategie zviditelňování toho co zde už je, ale jen nepovšimnuto, tedy konkrétně vizualizace světelných tvarů různých časů a dat. Nicméně materiálových i prostorových variant výtvarné intervence zůstává otevřeno mnoho.

Také odhalený performativní potenciál je obrovský: od možných jednotlivých individuálních událostí, přes různá setkání, kolektivní improvizace a happenings, až po slunovratové či rovnodennostní obřady a rituály. Zvolená pohybová choreografie se proto jeví jako nejslabší článek projektu.

Její romantizující časosběrný záznam s konvenčním hudebním podkresem, tak jako konzumní grafický design návrhu, jeho zjednodušující popisnost až didaktičnost, lze chápat jako strategickou snahu o získání podpory a uplatnění ve veřejné správě a široké veřejné diskusi.

Diplomantka vychází ze zkušenosti, že tvůrčí proces začíná už prvním vhledem. Hovoří o environmentálním ready-made, odtud je jen krok k nahlédnutí celého světa jako ready-made.

Snaha o komplexní pojetí, kdy se nevzdá žádné z rozbíhajících se možností různorodých hledisek a přístupů, vede k synkretickému charakteru, a tak má její „přechodný výsledek“ pochopitelně otevřenou a hybridní formu.

Domnívám se, že stojí za to aby v práci pokračovala, a tedy abychom ji podpořili.

Doporučuji práci k obhajobě

a navrhuji hodnocení v rozmezí **A – B**, tedy **výborně nebo velmi dobře**.

prof. akad. soch. Tomáš Ruller

4. 9. 2020